

ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาตลาดคลองสวนร้อยปี อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

Community Needs in Developing Potential for Conservation Tourism Management : A Case Study of Klong Suan 100 Years Old Market, Bang Bo District, Samut Prakan Province

Patcharin Jungprawate

Rajamangala University of Technology Thanyaburi

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในตลาดคลองสวนร้อยปี และศึกษาแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนในตลาดคลองสวนร้อยปี ผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนคลองสวนมีความต้องการพัฒนาศักยภาพชุมชนต่อการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ มีการจัดระบบจราจร โดยมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน และติดตั้งป้ายบอกทางเพิ่มเติม มีที่นั่งพักผ่อนให้กับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ มีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ และมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ส่วนการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่คนในชุมชนคลองสวนต้องการพัฒนา ได้แก่ คนในชุมชนมีการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับความรู้ด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมที่สร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่น และระบบนิเวศแก่คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชุมชน หรือกิจกรรมประจำวันของชุมชน ซึ่งเป็นการแสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ในด้านการวางแผน คือ ได้เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการดำเนินการ คือ ได้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิม และประเพณีของคนในท้องถิ่น ด้านการใช้ประโยชน์ คือ มีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น การขายอาหาร สินค้าพื้นเมือง การนำเที่ยว การแสดงศิลปะพื้นเมือง ของที่ระลึก ด้านประเมินผลและติดตามผล คือ มีส่วนร่วมในการติดตาม พร้อมหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน ทั้งนี้ คนในชุมชนต้องการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป ปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ยังคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิม และยังต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองโดยการอบรมหลักสูตรด้านอาชีพ ด้านอาสาสมัครแม่คนุเทศก์ และด้านภาษา เพื่อพัฒนาตลาดคลองสวนร้อยปีให้เกิดความยั่งยืน

คำสำคัญ : การพัฒนาศักยภาพของชุมชน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การจัดการการท่องเที่ยวตลาดคลองสวนร้อยปี

Abstract

The objectives of this research were to study needs of the community potential development to conservation tourism management in the Klong Suan 100 years old market and to investigate guidelines to develop and promote conservation tourism in the community of the Klong Suan 100 years old market. The findings revealed that the people in the market needed the community potential development on tourism management, i.e., a traffic system including clearer and more abundant directional signs, adequate relaxing areas for visitors, effective security measures, and continuous public relations. In Conservation tourism, they needed the potential development as follows : trainings about attractions conservation knowledge, activities to build perception and understanding local culture, lifestyle, and ecology, and the participation of visitors in learning community lifestyle or regular community activities showing local wisdom. Regarding community participation, it was found that the aspect of planning, to attend the meeting about conservation tourism management ; the aspect of implementing, to create tourist activities for the promotion and conservation of traditional ways of life, local custom and tradition ; the aspect of utility, to gain income from tourism by selling food and local products, offering tours and folk art performance and selling souvenirs; the aspect of evaluation and feedback, to take part in monitoring as well as solving problems and then to develop the attractions to be sustainable. The people in the community needed the gradual development following society change, they still maintained a traditional way of life and achieved their own potential development through the trainings on occupation, tour guide volunteer, and language to build sustainability in the Klong Suan 100 years old market.

Keywords : community potential development, conservation tourism, tourism management, Klong Suan 100 years old market

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูง มีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค แต่ในขณะเดียวกัน การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ทำให้สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมลง และยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นโดยลำดับ ดังนั้น จึงเกิดกระแสเรียกร้องให้มีการจัดการการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่คำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย หรือที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของคนท้องถิ่น มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อีกเป็นจำนวนมากที่กระจายอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งรอคอยให้เข้าไปศึกษาและจัดการ เพื่อเพิ่มศักยภาพให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้เพิ่มขึ้น (Liengpompun, S., 2004, p.1)

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงได้รับการผลักดันส่งเสริมให้เป็นองค์ประกอบสำคัญหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยความเชื่อว่าการท่องเที่ยวจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่เปิดโอกาสให้มีการจ้างงาน และสร้างรายได้จำนวนมากทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติและยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมเพื่อการอนุรักษ์บ้านเรือน โบราณสถาน โบราณวัตถุ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีแนวโน้มว่าจะเสื่อมโทรมลงอันเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แม้ว่ากระบวนการพัฒนาชุมชน วิถีคิด รวมทั้งการจัดการชุมชนหลายอย่างจะชัดเจนและชุมชนเป็นผู้กำหนด แต่ก็ยังเกิดผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนอยู่ ไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้พื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวด้านการจอดรถ การจราจรราคาสินค้า การบริโภคอาหารประจำถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรแม่น้ำลำคลอง การเปลี่ยนมือการถือครองที่ดิน จากชาวบ้านไปสู่นายทุนภายนอก การบริการสาธารณะด้านการท่องเที่ยว ปริมาณขยะมูลฝอย การเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากพื้นที่ และความปลอดภัยในทรัพย์สิน เป็นต้น (Rojpitakul, L., 2015)

ตลาดคลองสวนร้อยปี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่หลากหลาย กระจายอยู่ตามส่วนต่างๆ โดยรอบพื้นที่ ทรัพยากรบางแหล่งอาจได้รับการพัฒนามาบ้างแล้ว แต่ก็ยังมีการพัฒนาได้ไม่เต็มศักยภาพ ไม่ว่าจะเป็นความสะดวกในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม การตอบรับของคนในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรัตน์ ตันนिरัต (Tannirat, T., 2014) ที่เสนอแนะว่า ตลาดคลองสวนร้อยปี ควรพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) เพิ่มความสะดวกสบายของสถานที่ 2) ปรับปรุงการให้บริการต่างๆ 3) ดูแลรักษาความสะอาดของแม่น้ำลำคลอง 4) รักษาความปลอดภัย 5) ปรับปรุงสินค้าให้มีความหลากหลายราคามีความเหมาะสม และมีคุณภาพ และ 6) ปรับปรุงเส้นทางการเดินทาง ดังนั้น เพื่อเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกของคนในชุมชนให้พยายามดูแลรักษาและปกป้องทรัพยากรการท่องเที่ยวของตลาดคลองสวนร้อยปี และบริเวณโดยรอบของตลาด โดยมีเป้าหมาย คือ พัฒนาผู้ประกอบการให้มีความสามารถในการริเริ่ม การวางแผน การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผลและการติดตามผล เพื่อให้ชุมชนสามารถดึงศักยภาพด้านต่างๆ ในชุมชนมาพัฒนาเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม และความ ต้องการพัฒนาของคนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในตลาดคลองสวนร้อยปี อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อให้กระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมและผลักดันยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในระยะยาว ต้องการให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยนำทุนทางทรัพยากรธรรมชาติชนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมมาสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน รวมถึงศึกษาถึงแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในตลาดคลองสวนที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ประสบความสำเร็จ ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เชื่อว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในตลาดคลองสวนร้อยปี สามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนให้เหมาะสมและยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในตลาดคลองสวนร้อยปี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนในตลาดคลองสวนร้อยปี

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ข้อมูลด้านพัฒนาการของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนตลาดคลองสวนร้อยปี จะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ส่งผลต่อชุมชนและวิถีชีวิตของคนในชุมชน
2. ได้ข้อมูลด้านการพัฒนาศักยภาพของชุมชน เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย เสริมสร้างและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นอาชีพทางเลือกในการเพิ่มและกระจายรายได้สู่ชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกัน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย และรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณตลาดคลองสวนร้อยปี ซึ่งเป็นเขตพื้นที่หมู่ที่ 1 เทศบาลตำบลคลองสวน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ข้อมูล ณ วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 มีจำนวน 3,078 คน (Thailand Information Center, 2014) และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนตลาดคลองสวนร้อยปีเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 15 คน ประกอบด้วย นายอำเภอ นายก อบจ. นายกเทศมนตรี นายก อบต. ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการร้านค้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตลาดคลองสวนร้อยปี ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 ภายใต้ความเชื่อมั่น 95% โดยการใช้สูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1973, p.1088) ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2} \text{ แทนค่าในสูตร } \frac{3,078}{1 + 3,078 (0.05)^2} = 353.99$$

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 354 คน ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมจะใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน วิธีการสุ่มตัวอย่าง จะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากประชากรที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยสร้าง เครื่องมือจากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิดต่างๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องตาม วัตถุประสงค์ รวมทั้งกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้นโดยมีลักษณะของแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการศึกษา สูงสุด อาชีพ รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ลักษณะของคำถามเป็น แบบเติมคำและเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบด้วย การจัดการการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการมีส่วนร่วมของชาวชุมชน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของชุมชนในตลาดคลองสวนร้อยปี อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

โดยแบบสอบถามทั้งหมดในส่วนนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แล้วนำแบบสอบถามไปทดสอบคุณภาพโดย การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อทำการ ตรวจสอบความถูกต้องและทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามในแต่ละ ข้อว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้หรือไม่ จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม และถูกต้อง นำแบบทดสอบไปทดสอบหาความเชื่อมั่น ผู้วิจัยหาความเชื่อมั่น โดยการนำแบบสอบถาม ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทำการทดสอบ (Try Out) กับประชากรในกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะ ศึกษา จำนวน 30 ราย โดยทำการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาความสอดคล้อง ภายใน (Internal Consistency) ของข้อความแต่ละตอนในแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ได้ คือ 0.982 ถือว่า แบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

สำหรับแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยการซักถามพูดคุยกัน ระหว่างผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมเสวนาระดมความคิด เป็นการถามเจาะลึก โดยกำหนดหลัก ดังนี้

- 1) ชุมชนมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อย่างไรบ้าง
- 2) ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างไรบ้าง

- 3) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนตลาดคลองสวนร้อยปี มีอะไรบ้าง
- 4) ความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตชุมชน ปัญหาและผลกระทบ ภายหลังจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม)
- 5) แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและค่าสถิติต่างๆ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมทางสถิติเข้าช่วยในการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลตอนที่ 2 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนจากคำตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทั้งนี้จะมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981, p.82) ดังนี้

4.50-5.00	หมายถึง	มีความต้องการพัฒนาศักยภาพชุมชนในระดับมากที่สุด
3.50-4.49	หมายถึง	มีความต้องการพัฒนาศักยภาพชุมชนในระดับมาก
2.50-3.49	หมายถึง	มีความต้องการพัฒนาศักยภาพชุมชนในระดับปานกลาง
1.50-2.49	หมายถึง	มีความต้องการพัฒนาศักยภาพชุมชนในระดับน้อย
1.00-1.49	หมายถึง	มีความต้องการพัฒนาศักยภาพชุมชนในระดับน้อยที่สุด

3. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 มาสรุป แล้วนำเสนอในรูปความเรียง

4. สำหรับข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงคุณภาพของความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยกำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการนำข้อมูลมาจำแนก จัดหมวดหมู่ เชื่อมโยงข้อมูลที่ได้ วิเคราะห์ส่วนประกอบ และสรุปผลโดยอาศัยความสอดคล้องและความเป็นเหตุเป็นผล

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คนในชุมชนคลองสวนส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี เป็นผู้ประกอบการร้านค้า มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.หรืออนุปริญญา ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือนประมาณ 20,001-30,000 บาท อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนตลาดคลองสวนเป็นระยะเวลา 11-20 ปี

2. คนในชุมชนคลองสวนมีความต้องการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการจัดการการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.07) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยลำดับแรกคือ ด้านการตลาดการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.14) รองลงมา ด้านสถานที่ (ค่าเฉลี่ย 4.13) ด้านความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.05) อันดับสุดท้ายด้านสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 3.96)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านสถานที่ คือ มีการจัดระบบจราจร โดยมีป้ายบอกทางที่ชัดเจนและติดตั้งป้ายบอกทางเพิ่มเติม (ค่าเฉลี่ย 4.32) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ มีที่นั่งพักผ่อนให้กับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 4.13) ด้านความปลอดภัย คือ มีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.19) และด้านการตลาดการท่องเที่ยว คือ มีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.26)

3. คนในชุมชนคลองสวนมีความต้องการการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.11) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ มีการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ (ค่าเฉลี่ย 4.18) รองลงมา มีการอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิม วัฒนธรรม และทรัพยากรการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.08) และมีการรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.08)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านการอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิม วัฒนธรรม และทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ คนในชุมชนมีการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับความรู้ด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.19) ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ คือ มีการจัดกิจกรรมที่สร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่น และระบบนิเวศแก่คนในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.23) และด้านการรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชุมชน หรือกิจกรรมประจำวันของชุมชนซึ่งเป็นการแสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.21)

4. คนในชุมชนคลองสวนมีความต้องการการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 4.00) รองลงมา ด้านการดำเนินการ (ค่าเฉลี่ย 3.97) ด้านการใช้ประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.94) และด้านการประเมินผลและติดตามผล (ค่าเฉลี่ย 3.89)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านการวางแผน คือ ได้เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ค่าเฉลี่ย 4.23) ด้านการดำเนินการ คือ ได้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิม และประเพณีของคนในท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 4.09) ด้านการใช้ประโยชน์ คือ มีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น การขายอาหาร สินค้าพื้นเมือง การนำเที่ยว การแสดงศิลปพื้นเมือง ของที่ระลึก (ค่าเฉลี่ย 4.00) และด้านการประเมินและการติดตามผล คือ มีส่วนร่วมในการติดตามพร้อมหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 3.94)

5. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของชุมชนในตลาดคลองสวนร้อยปี อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า

- ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้เสนอแนะว่า ควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชน ควรจัดสิ่งอำนวยความสะดวกภายในตลาด เช่น ที่จอดรถ ที่นั่งพักผ่อน และมีการควบคุมคุณภาพของสินค้าให้มีมาตรฐาน

- ด้านการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้เสนอแนะว่าควรมีคณาจารย์ท้องถิ่น มีกิจกรรมที่สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และควรเน้นกิจกรรมที่อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

- ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้เสนอแนะว่าคนในชุมชนทุกคนควรแสดงความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวจากสื่อต่างๆ และการสร้างจิตสำนึกในการรักบ้านเกิด

- ด้านการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบจากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้เสนอแนะว่า อาจจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้นในอนาคต และสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้มากขึ้น

- แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้เสนอแนะว่าควรจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง ยังคงไว้ซึ่งการดำรงรักษาเอกลักษณ์ในชุมชนอย่างยั่งยืน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เช่น เป็นคณะกรรมการการพัฒนาตลาด การปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด การให้ความร่วมมือจากส่วนงานที่เกี่ยวข้อง และช่วยกันประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

6. ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ จากการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักสรุปได้ว่า ชาวชุมชนคลองสวนมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยร่วมกันอนุรักษ์บ้านเรือนที่เป็นสถาปัตยกรรมโบราณ มีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่ผสมผสานวัฒนธรรมหลายเชื้อชาติ ทั้งไทยจีน ไทยพุทธ ไทยมุสลิม ทั้งนี้คนในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการตลาด เป็นตัวแทนผู้ประกอบการร้านค้า มีการประชุมวางแผนเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เช่น การจัดงานประจำปี การช่วยดูแลอาคารบ้านเรือน การดูแลรักษาความปลอดภัยของชุมชน การปลูกฝังจิตสำนึกเยาวชนรุ่นหลัง การเข้าร่วมอบรมและศึกษาดูงาน เป็นต้น ร่วมระดมทุน จากการนำรายได้มาจัดกิจกรรม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ร่วมกันประเมินผลและติดตามผลหลังจากการจัดกิจกรรม โดยเข้าร่วมประชุมเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่มีการจัดการชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ย่อมมีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตไปบ้าง ด้านเศรษฐกิจ คนในชุมชนขายสินค้าได้มากขึ้น ทำให้รายได้และทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ลดภาระหนี้สิน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและมั่นคง ด้านสังคม ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและจิตดี เพราะได้ค่าขาย ลูกหลานก็กลับมาช่วยค่าขายเพื่อหารายได้พิเศษในยามว่าง ด้านวัฒนธรรม คนในชุมชนยังคงความเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิม อนุรักษ์บ้านเรือน วัฒนธรรม และประเพณีต่างๆ ถ่ายทอดและสืบสานสู่เยาวชนรุ่นหลังให้ยั่งยืนต่อไป และด้านสิ่งแวดล้อม มีผลกระทบบ้าง ในเรื่องของขยะและแม่น้ำลำคลอง แต่คนในชุมชนก็ร่วมกันบริหารจัดการควบคู่ไปกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน คนในชุมชนต้องการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป ปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ยังคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิม เพื่อถ่ายทอดสู่เยาวชนรุ่นหลัง และต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองโดยการอบรมหลักสูตรด้านอาชีพ ด้านอาสาสมัคร มีคุณเทศก์ และด้านภาษา เพื่อพัฒนาตลาดคลองสวนร้อยปีให้ยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. การจัดการท่องเที่ยว

จากผลการศึกษา พบว่า คนในชุมชนต้องการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการจัดการการท่องเที่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะชุมชนคลองสวนร้อยปีมีความพร้อมในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น ขนาดพื้นที่ที่รองรับนักท่องเที่ยว เส้นทางคมนาคม สถาปัตยกรรมโบราณ วิถีชีวิตชุมชนแบบดั้งเดิม วัฒนธรรมและประเพณีที่สื่อถึงการย้อนอดีต อันเป็นแรงผลักดันที่ทำให้ชุมชนต้องการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และร่วมกันบริหารจัดการการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของปาณิกัส ติปะวรรณมา (Tipawanna, P., 2013) ที่พบว่า ปัจจัยด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ของชุมชนคลองสวนร้อยปี สามารถมองเห็นได้ในระดับมาก จึงมีการเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของชาญคุณิต อารวม (Arvorn, C., 2014) ที่พบว่า ชุมชนมีความพร้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีแหล่งการเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา ดังนั้น รูปแบบและแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเหมาะสมต่อการเตรียมความพร้อมต่อการเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยว

จากผลการศึกษารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยลำดับแรก คือ ด้านการตลาดการท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาชีพหลักของคนในชุมชน คือ การค้าขาย ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยว โดยเลือกซื้อสินค้าประเภทต่างๆ หลากหลาย ตั้งแต่ของกินของใช้ ของเล่น โบราณ และเครื่องมือทางการเกษตร ฯลฯ คนในชุมชนจึงจำเป็นต้องพัฒนาด้านการตลาดในเรื่องต่างๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จักและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวได้ โดยการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยการพาดารานักแสดงมาถ่ายทำรายการให้ตลาดเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ทำให้ตลาดดีขึ้น (Seatat, B., 2011, p.70) การไปอบรมหลักสูตรต่างๆ ที่นำมาพัฒนาการตลาด เช่น การทำบรรจุภัณฑ์สินค้า การทำอาหาร เพื่อสร้างจุดขาย เพื่อสนองตอบความต้องการของลูกค้า ดังผลการวิจัยของธิดารัตน์ ตันนิรัตน์ (Tannirat, T., 2014) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาตลาด ในเรื่องของการปรับปรุงสินค้าให้มีความหลากหลาย ราคามีความเหมาะสม และมีคุณภาพ และยิ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี (Singsaktrakul, P. & Sermkardee, P., 2013, p.98) ที่เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่คำนึงถึงศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และความต้องการของนักท่องเที่ยว คือ ด้านการพัฒนาการตลาด และจัดการตลาด ดังนั้น ชุมชนจึงต้องพัฒนาด้านการตลาดท่องเที่ยว เพื่อให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

2. การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

จากผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนคลองสวนมีความต้องการการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะศักยภาพของพื้นที่ชุมชนคลองสวนร้อยปี มีความพร้อมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ไม่ว่าจะเป็นสภาพบ้านเรือนที่เป็นสถาปัตยกรรมโบราณ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม จำเป็นต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติม ให้มีสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงเดือน พาณิช (Panich, D., 2009) ที่พบว่า ข้อเสนอแนะของผู้ประกอบการค้าภายในตลาดคลองสวนที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น คือ ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่นให้มากที่สุด เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ

เชษฐิดา กุศลลาไสยานนท์; วิภาวรรณ จันทร์ประสุข; นิจุรา ภูทวี และหรรษา พลอยประเสริฐ (Kusalasaiyanon, C., Janprachu, W., Phutawee, N. & Ployprasert, H., 2014) ที่พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยรวม อยู่ในระดับมาก

จากผลการศึกษารายด้าน พบว่า มีการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ อยู่ในระดับมาก ลำดับแรก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะคนในชุมชนต้องการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน จึงได้มีการสืบสานถ่ายทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี และปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่เยาวชนรุ่นหลัง ร่วมกันอนุรักษ์ไว้ รวมไปถึงให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว ดังที่ธิดารัตน์ ต้นนิรัตน์ (Tannirat, T., 2014, p.101) ได้เสนอแนะว่าควรสร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมให้คนในชุมชนรักษาวิถีชีวิต รวมทั้งสร้างจิตสำนึกหรือสร้างความตระหนักในการรักษาทัศนียภาพของวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม และยังคงสอดคล้องกับผลการวิจัยของวีรวัฒน์ ตามชู (Tamchu, W., 2011) ที่เสนอแนวทางในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ ควรพัฒนาองค์ความรู้และจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวให้กับคนในชุมชนในระยะแรก

3. การมีส่วนร่วมของชุมชน

จากผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนคลองสวนมีความต้องการการพัฒนาศักยภาพชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะคนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาต่างๆ เพื่อผลักดันให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกัน อีกทั้งยังมีเจ้าของตลาดที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น อันเกิดขึ้นจากการที่ผู้นำชุมชนต้องการแก้ไขปัญหาความชบเซาของตลาดคลองสวน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเบญญาภา เศรษฐทัตต์ (Seatatat, B., 2011) ที่พบว่า ชุมชนตลาดคลองสวนร้อยปีมีทรัพยากรบุคคลที่เข้มแข็ง ซึ่งมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้นในชุมชน โดยกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนตลาดคลองสวนนั้น อาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเข้ามาช่วยในการดำเนินการ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของปาณิภัส ติปะวรรณ (Tipawanna, P., 2013) ที่พบว่า ผู้บริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการที่ส่งเสริมความสำเร็จของตลาดเก่าในฐานะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของชุมชน และได้รับการยืนยันจากนักท่องเที่ยวว่าเป็นปัจจัยที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของชุมชน

จากผลการศึกษาข้อ พบว่า ชุมชนต้องการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงเดือน พานิช (Panich, D., 2009) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่นด้านการวางแผนมีส่วนร่วมมากที่สุด และผลการวิจัยของวีรวัฒน์ ตามชู (Tamchu, W., 2011) ที่พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

4. แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน

คนในชุมชนต้องการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป ปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ยังคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิม และยังคงการพัฒนาศักยภาพของตนเองโดยการอบรมหลักสูตรด้านอาชีพ

ด้านอาสาสมัครมัคคุเทศก์ และด้านภาษา เพื่อพัฒนาตลาดคลองสวนร้อยปีให้ยั่งยืนต่อไป แต่ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ต้องเริ่มจากคนในชุมชนที่จะต้องรักและหวงแหนเห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตน สามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน อีกทั้งชุมชนต้องพัฒนาศักยภาพตนเองให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ ตลอดจนมีความรู้และความเข้าใจ พร้อมทั้งจะถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่เยาวชนรุ่นหลัง และให้ความรู้ประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ เพื่อให้สามารถใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สืบสานวัฒนธรรมและประเพณีได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของธัชชา ฤทธิเดช (Ritidech, T., 2015) ที่พบว่า เทศบาลตำบลอัมพวาได้กำหนดนโยบายแบบแผนเพื่อการพัฒนา โดยดำเนินการไปอย่างช้าๆ พัฒนาแบบทีละขั้น และต่อเนื่องเพื่อการบริหารและการจัดการนั้นง่ายขึ้นและสามารถควบคุมได้ มีการควบคุมราคาสินค้า และคุณภาพให้เหมาะสม เพื่อเป็นการพัฒนาให้ตลาดน้ำอัมพวาให้ดีขึ้นและอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิพล โกมลิล (Komil, I., 2010) ที่ได้เสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่าควรมีการจัดอบรมหรือประชุมให้ความรู้เรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และเกิดความยั่งยืน นอกจากนี้ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวดังกล่าว เพราะเด็กจะได้สืบทอดการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นี้ต่อไป และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของเบญญาภา เศรษฐทัตต์ (Seatatat, B., 2011) ที่ได้เสนอแนะว่า ควรพัฒนาศักยภาพผู้นำท้องถิ่น โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่มีแววความเป็นผู้นำให้ตระหนักถึงความสำคัญของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อรับช่วงการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนแห่งนี้ให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และผลการวิจัยของวรรณวิมล ภู่านาค (Poonak, W., 2015) ที่ได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ การรักษาอัตลักษณ์ชุมชน การรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม การเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน การวางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะยาว และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ควรสนับสนุนงบประมาณ เพื่อนำมาปรับปรุงสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ การจัดระบบจราจร ติดตั้งป้ายบอกทางเพิ่มเติม การจัดหาที่นั่งพักแก่นักท่องเที่ยวให้เพียงพอ การจัดระบบรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นโดยผ่านสื่อต่างๆ ในช่องทางที่หลากหลาย เป็นต้น

2. ควรมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจัดหลักสูตรฝึกอบรมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวให้แก่คนในชุมชนชาวคลองสวน เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการเรียนรู้ นำมาพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ อบรมเกี่ยวกับความรู้ด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว อบรมการทำอาหาร อบรมการทำบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า อบรมอาสาสมัครนำเที่ยว อบรมมัคคุเทศก์ อบรมภาษา เป็นต้น

3. ชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และเป็นกิจกรรมสร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่น และระบบนิเวศแก่คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวควรได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชุมชน หรือกิจกรรมประจำวันของชุมชนซึ่งเป็นการแสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ควรจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง

4. ศักยภาพของชุมชนคลองสวนที่มีความชัดเจน คือ การมีส่วนร่วม แต่ทั้งนี้ ชุมชนควรสร้างเครือข่ายภาคี ความร่วมมือกับตลาดอื่นๆ และหน่วยงานต่างๆ โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลคอยให้ความช่วยเหลือและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ในการนำข้อคิดเห็นมาดำเนินกิจกรรมพัฒนาศักยภาพให้ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพฤติกรรมและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดคลองสวนร้อยละ

2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการร้านค้า หน่วยงานภาครัฐและเอกชน นักท่องเที่ยว ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อหาข้อมูลเชิงลึกและแนวทางการแก้ไขปัญหาอันจะนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตลาดคลองสวน

3. ควรศึกษาความต้องการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยว ที่มาเที่ยวในตลาดคลองสวนร้อยละ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมให้สนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

4. ควรศึกษาแหล่งท่องเที่ยวรอง ที่มีเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับชุมชนตลาดคลองสวนเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน

References

- Arvorn, Chankhanit. (2014). **Guideline for Tourism Potentiality Building in Wieng Huaw Subdistrict Administration Organization, Plan District, Chiang Rai Province from Cultural Tourism Route**. Chiang Rai : Chiang Rai Rajabhat University.
- Best, J. W. (1981). **Research in Education**. New Jersey: Prentice – Hall.
- Komil, Ittipon. (2010). **Conservation Tourism : A Case Study of Bann Wang Nam Mok, Nongkhai Province**. Bangkok : Ministry of Culture.
- Kusalasaiyanon, Chetthida., Janprachu, Wipawan., Phutawee, Nijura., & Ployprasert, Hunsu. (2014). The Effects of Conservation tourism Development on Effective Administration in Donwai Market, Nakhon Pathom. In **The First Annual National Conference on Suan Sunandha Rajabhat University in Rattanakosin Art and Culture for Thai Local Development** (pp. 75-80). Bangkok : The Royal River Hotel.
- Liengpornpan, Somchai. (2004). **A Study on Potential of Resources for Eco-Tourism in Songkhla Lagoon Area**. Songkhla : Thaksin University.
- Panich, Duengduan. (2009). **Knowledge, Attitude and Participating in the Entrepreneur Administration on Local Conservation : Case Study, 100 Year Market, (KlongSuan), Bang Boa, Samutprakan Province**. Master Thesis in Small and Medium Enterprise Management. Chonburi : Burapha University.
- Poonak, Wanwimol. (2015). The Potentials of Amphawa Community in Managing Community-Based Tourism of the Amphawa Floating Market. *Academic Services Journal Prince of Songkla University*, 26(1), 63-74.
- Ritidech, Thanatcha. (2015, July-December). Guidelines for Developing Tourism Activities and Destination for Sustainable Tourism of Amphawa Floating Market Samut Songkram Province. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 10(2), 18-33.
- Rojpitakkul, Laksanaporn. (2015). **The Effect of Conservative Management Practices in the Tourism Industry on Economic, Social, Cultural and Environmental Factors in Several Chachoengsao Communities : Klongsuan Market, Banmai, Nakornnuangkheth, and Bangkhla**. Retrieved January 15, 2016, from <http://human.rru.ac.th/wp-content/uploads/2015/10/Laksanapon01.pdf>.
- Seatatat, Benyapa. (2011). **Social Capital and Conservation Tourism Management : A Case Study of Klong Suan Old Market, Bang Bo District, Samut Prakan Province**. Master of Arts Thesis in Social Development Administration. Bangkok : National Institute of Development Administration.

- Singsaktrakul, Parichat., & Sermkarndee, Patcharin (2013). The Study of Potentiality and Conservation Tourism Development Approach of Baan Thung-Maprang, Kuan Doan District and Baan Ton-Panan, Kuan Kalong District in Satun Province. *Suddhiparitad*, 27(83), 97-112.
- Tamchu, Weerawat. (2011). **Directions of Ecotourism Development ; A Case Study of Moo 1 Koh Sirae Village, Rasada Sub-district, Muang District, Phuket Province**. Phuket : Phuket Rajabhat University.
- Tannirat, Thidarat. (2014). Opinion Thai Traveler on the Development of Khlong Suan 100 Year Old Market. *SDU Research Journal Humanities and Social Sciences*, 10(2), 91-103.
- Thailand Information Center. (2014). **Khlong Suan 100 Years Old Market**. Retrieved November 11, 2014, from <https://goo.gl/bF77Hu>.
- Tipawanna, Panipas. (2013). **Factors Affecting Success of Traditional Markets as Cultural Tourism Attractions : A Case of Baan Mai Market and Klong Suan 100 Years Market, Chachoengsao Province**. Master of Arts Thesis in Cultural Management. Bangkok : Chulalongkorn University.
- Yamane, T. (1973). **Statistics : An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper and Row Publication.